

Збірник наукових праць

Педагогічний альманах

Випуск 29

Комунальний вищий навчальний заклад
«Херсонська академія неперервної освіти»
Херсонської обласної ради

ПЕДАГОГІЧНИЙ АЛЬМАНАХ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 29

ХЕРСОН

2016

УДК 37.013

ББК 74 я 43

Затверджено рішенням Атестаційної колегії Міністерства освіти і науки України (наказ № 747 від 13 липня 2015 р.).

Рекомендовано до друку вченою радою Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти» Херсонської обласної ради (протокол № 1 від 21.01.2016 р.).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Іван	БЕХ	доктор психологічних наук, професор (Україна)
Євдокія	ГОЛОБОРОДЬКО	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Віктор	ОЛІЙНИК	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Василь	КУЗЬМЕНКО	доктор педагогічних наук, професор, головний редактор (Україна)
Марія	ПЕНТИЛЮК	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Григорій	ПУСТОВІТ	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Галина	САГАЧ	доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Ніна	СЛЮСАРЕНКО	доктор педагогічних наук, професор, відповідальний секретар (Україна)
Нада	БАБІЧ	доктор педагогічних наук, професор (Хорватія)
Бажена	МУХАЦКА	доктор педагогічних наук, професор (Польща)
Раїса	СЕРЬОЖНИКОВА	доктор педагогічних наук, професор (Росія)
Олександр	ТЕСЛЕНКО	доктор педагогічних наук, доктор соціологічних наук, професор (Казахстан)
Анатолій	ЗУБКО	кандидат педагогічних наук, професор (Україна)
Ірина	ЖОРОВА	кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
Юлія	КУЗЬМЕНКО	кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
Сергій	МОЇСЕСЬ	кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
Наталія	ТЕРЕНТЬЄВА	кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
Галина	ЮЗБАШЕВА	кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
Олена	КОХАНОВСЬКА	кандидат педагогічних наук (Україна)

РЕЦЕНЗЕНТИ: Мірослав ФРЕЙМАН – доктор педагогічних наук, професор (Польща);
Тетяна ЗАВГОРОДНЯ – доктор педагогічних наук, професор (Україна)

Педагогічний альманах : збірник наукових праць / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін. – Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2016. – Випуск 29. – 323 с.

У збірнику наукових праць відомі дослідники, педагоги-практики загальноосвітніх навчально-виховних закладів, професійно-технічних навчальних закладів, вищих начальних закладів І-ІІ і ІІІ-ІV рівнів акредитації висвітлюють теоретичні й прикладні аспекти модернізації сучасної освіти. Упровадження висвітлених на сторінках збірника наукових праць матеріалів сприятиме вирішенню різноманітних проблем сучасної загальноосвітньої та професійної школи.

Для науковців і педагогів-практиків загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних та вищих навчальних закладів, працівників інститутів післядипломної освіти.

Автори несуть відповідальність за достовірність інформації, точність фактів, цитат, інших відомостей, за порушення авторських прав будь-яких юридичних і фізичних осіб, а також за використання даних, що не підлягають публікації у відкритому друці. Думки авторів можуть не співпадати з думкою редакції. Передрук матеріалів допускається тільки з письмового дозволу редакції. При використанні матеріалів, опублікованих в «Педагогічному альманасі», посилання на збірник наукових праць обов'язкове.

ЗМІСТ

Розділ 1. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ	9
<i>Коберник О. М.</i> Проектування як теоретико-прикладна основа та інноваційна технологія управління виховним процесом у школі	10
<i>Морська Л. І.</i> Що слід вчителям розвивати в учнів – компетентності чи розумові здібності?	16
<i>Рибалко Л. М.</i> Формування світогляду молодого покоління як глобальна проблема сучасності	21
<i>Бойченко М. А.</i> Розвиток лідерських якостей обдарованих школярів у США, Канаді та Великій Британії	28
<i>Могилевська В. М.</i> Дитиноцентризм позашкільної педагогіки як важливий фактор зміцнення духовно-моральних цінностей особистості	34
<i>Оранюк Б. Ю.</i> Педагогічні умови формування інформаційної культури учнів у мережевому спілкуванні	40
<i>Фасоля О. І.</i> Створення ефективного навчально-освітнього середовища для екологічної освіти і виховання старшокласників сільської профільної школи	46
Розділ 2. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	53
<i>Вениг Н. Н.</i> Взаимодействие речевой и языковой компетенций учащихся основной школы (психолингвистический аспект)	54
<i>Компаній О. В.</i> Формування вмінь переказувати тексти учнів 2 і 3 класів на уроках української мови	58
Розділ 3. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	63
<i>Жерноклеєв І. В.</i> Особливості використання інноваційного зарубіжного досвіду у професійно-практичній підготовці майбутніх учителів технологій в Україні	64
<i>Задорожна І. П.</i> Формування навчальних стратегій та вмінь самооцінки як ключових факторів для розвитку автономії майбутніх учителів іноземних мов	69
<i>Зеленська О. П.</i> Робота майбутніх бакалаврів юридичного фаху над професійно спрямованою іношомовною лексикою для розвитку навичок усного мовлення	75
<i>Мешко Г. М.</i> Аналіз мотивів вибору педагогічної професії в контексті підготовки майбутніх учителів до збереження і зміцнення професійного здоров'я	82
<i>Плахотнік О. В., Слюсаренко Н. В.</i> Тенденції удосконалення професійної підготовки фахівців вищої школи	87
<i>Байдюк Н. В.</i> Місце і роль осередку гендерної освіти у освітньо-виховному просторі вищого навчального закладу	96
<i>Вінник М. О.</i> Науково-дослідницька компетентність майбутніх ІТ-фахівців	102
<i>Гупка-Макогін Н. І.</i> Підсистема вправ для навчання англомовного професійно орієнтованого аудіювання майбутніх фахівців з міжнародної економіки	109
<i>Долинський Є. В.</i> Сутність професійно-практичної підготовки майбутніх перекладачів в сучасних умовах імплементації Закону України про вищу освіту	118
<i>Жерновникова О. А.</i> Методологічні підходи як підгрунття дидактичної підготовки майбутніх учителів математики до проектування навчальної діяльності старшокласників	123
<i>Засквбіда Р. П.</i> Позааудиторна діяльність як невід'ємна складова професійної підготовки фахівців сфери обслуговування	129
<i>Курячєва А. Ф.</i> Подготовка учителей-словесников к лингвосинергетической деятельности в системе последипломного педагогического образования	136
<i>Лавренюк Л. І.</i> Перспективи театральної педагогічної підготовки майбутніх педагогів у системі професійної освіти	143
<i>Майсеєв С. О.</i> Структурно-функціональні виміри педагогічної майстерності вчителя загальноосвітньої школи	148
<i>Навроцька М. М.</i> Аналіз сучасного стану розвитку професійного іміджу педагога	153
<i>Паслячух К. М., Ротар В. Б.</i> Акметехнології в підвищенні якості підготовки майбутніх фахівців із цивільного захисту	158
<i>Петлюк Л. В.</i> Формування професійно орієнтованого іношомовного навчального середовища в умовах університету шляхом розгляду моральних орієнтирів студентів	164

В. Організація проектно-технологічної діяльності педагога гуманізації освітнього процесу	172
<i>дова-Грозова О. Б.</i> Особливості формування дослідницької компетентності ліх економістів у процесі професійної підготовки	178
<i>ко Н. М.</i> Комунікативна компетентність як складова професійної підготовки фахівця	185
<i>ко Ю. О.</i> Особливості процесу формування готовності магістрантів ічного профілю до професійного саморозвитку у вищих навчальних закладах	191
<i>В. В.</i> Етапи формування математичної компетентності майбутніх інженерів	198
<i>овська Х. І.</i> Зміст навчання, спрямований на формування у майбутніх лікарів-ів англomовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні	203
<i>кий О. А.</i> Організація самостійної роботи студентів	208
<i>ко К. М., Юрченко В. М., Стась С. В.</i> Елементи адаптивної технології обучення вання знань спеціалістів служби гражданской зашити	214
4. ТЕОРІЯ ЗМІСТУ, ОРГАНІЗАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ	
АЛЬНО-ВИХОВНИМ ПРОЦЕСОМ	222
<i>ва С. В.</i> Готовність керівника загальноосвітнього навчального закладу до змін	223
<i>за Е. М.</i> Управління навчальним процесом у центрі довузівської підготовки ктична система	228
<i>ко Н. М.</i> Критеріальний апарат оцінювання готовності майбутніх керівів освіти до управління ризиками у навчальних закладах	235
5. СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА	241
<i>чук В. В., Волошенко М. О.</i> Підготовка майбутніх соціальних працівників ти з підлітками-девіантами	242
<i>Ю. В.</i> Результати пілотного дослідження підготовленості працівників нних служб до роботи з дітьми з обмеженими можливостями здоров'я	247
6. ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ	252
<i>ико В. В., Роцін І. Г.</i> Фізична підготовка старшокласників в умовах мування української школи (50-ті – 60-ті рр. ХХ століття)	253
<i>ренко Н. В., Кузьменко Ю. В.</i> Періоди розвитку системи формування освітньої вої фахівців із трудової підготовки в Україні (50-ті рр. ХХ – початок ХХІ ст.)	261
<i>нікова І. В.</i> Характеристика операційно-діяльнісного компоненту у навчання в дослідженнях Західного регіону України другої половини очатку ХХІ століття	268
<i>ій С. В., Щербина Т. І.</i> Ціннісні пріоритети гуманістичної педагогіки	274
<i>а Ю. П.</i> Досвід педагогів Херсонщини з інформатизації технічної освіти України (на прикладі Херсонського політехнічного коледжу ого національного політехнічного університету)	278
<i>ка К. М.</i> Формування почуття патріотизму у дітей в дошкільних навчальних ах України: історико-педагогічний контекст (1930-1980 рр.)	283
<i>овська О. В.</i> Навчально-методична література з природничо-математичних тлін (ХІХ – початок ХХ століття)	288
<i>М. В.</i> Дослідження проблеми розвитку початкової школи в Україні у другій ні ХІХ – на початку ХХ століття: історіографічний та джерелознавчий аспект	293
<i>цька Г. М.</i> Аналіз продуктів навчально-методичної роботи ів у Закарпатті (1919 – 1938 рр.)	300
<i>инова Н. В.</i> Розвиток ідей соціального виховання у вітчизняній та практиці освітньої діяльності інтернатних установ (друга половина ХХ ст.)	306
<i>Т. Г.</i> Філософсько-культурологічні витоки проблеми розвитку людини	313
МОСТІ ПРО АВТОРІВ	321

Саган О. В. Організація проектно-технологічної діяльності педагога як засіб гуманізації освітнього процесу	172
Самосудова-Грозова О. Б. Особливості формування дослідницької компетентності майбутніх економістів у процесі професійної підготовки	178
Стеценко Н. М. Комунікативна компетентність як складова професійної підготовки сучасного фахівця	185
Федченко Ю. О. Особливості процесу формування готовності магістрантів педагогічного профілю до професійного саморозвитку у вищих навчальних закладах	191
Хом'юк В. В. Етапи формування математичної компетентності майбутніх інженерів	198
Цимбровська Х. І. Зміст навчання, спрямований на формування у майбутніх лікарів-педіатрів англійської професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні	203
Шумський О. Л. Організація самостійної роботи студентів	208
Юрченко К. М., Юрченко В. М., Стась С. В. Елементи адаптивної технології обучения и оценивания знаний специалистов службы гражданской защиты	214
Розділ 4. ТЕОРІЯ ЗМІСТУ, ОРГАНІЗАЦІЇ ТА УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИМ ПРОЦЕСОМ.....	222
Воронова С. В. Готовність керівника загальноосвітнього навчального закладу до змін.....	223
Фатеева Е. М. Управління навчальним процесом у центрі довузівської підготовки як дидактична система.....	228
Черненко Н. М. Критеріальний апарат оцінювання готовності майбутніх менеджерів освіти до управління ризиками у навчальних закладах.....	235
Розділ 5. СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА	241
Корнецьук В. В., Волошенко М. О. Підготовка майбутніх соціальних працівників до роботи з підлітками-девіантами	242
Патик Ю. В. Результати пілотного дослідження підготовленості працівників соціальних служб до роботи з дітьми з обмеженими можливостями здоров'я	247
Розділ 6. ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ.....	252
Кузьменко В. В., Роцін І. Г. Фізична підготовка старшокласників в умовах реформування української школи (50-ті – 60-ті рр. ХХ століття).....	253
Слюсаренко Н. В., Кузьменко Ю. В. Періоди розвитку системи формування освітньої складової фахівців із трудової підготовки в Україні (50-ті рр. ХХ – початок ХХІ ст.)	261
Стражнікова І. В. Характеристика операційно-діяльнісного компоненту процесу навчання в дослідженнях Західного регіону України другої половини ХХ – початку ХХІ століття	268
Шмалей С. В., Щербина Т. І. Ціннісні пріоритети гуманістичної педагогіки.....	274
Аносова Ю. П. Досвід педагогів Херсонщини з інформатизації технічної освіти Півдня України (на прикладі Херсонського політехнічного коледжу Одеського національного політехнічного університету).....	278
Біницька К. М. Формування почуття патріотизму у дітей в дошкільних навчальних закладах України: історико-педагогічний контекст (1930-1980 рр.)	283
Кохановська О. В. Навчально-методична література з природничо-математичних дисциплін (ХІХ – початок ХХ століття)	288
Кудла М. В. Дослідження проблеми розвитку початкової школи в Україні у другій половині ХІХ – на початку ХХ століття: історіографічний та джерелознавчий аспект.....	293
Розлуцька Г. М. Аналіз продуктів навчально-методичної роботи вчителів у Закарпатті (1919 – 1938 рр.)	300
Султанова Н. В. Розвиток ідей соціального виховання у вітчизняній теорії та практиці освітньої діяльності інтернатних установ (друга половина ХХ ст.)	306
Чижик Т. Г. Філософсько-культурологічні витoki проблеми розвитку людини	313
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	321

**Municipal Higher Educational Institution
«Kherson Academy of Continuing Education»
of Kherson Regional Council**

**PEDAGOGICAL
ALMANAC**

PROCEEDINGS

ISSUE 29

KHERSON

2016

УДК 37.013
ББК 74 я 43

Approved by the Ministry of Education and Science Higher Attestation Board decision (order № 747 dated of 13.07.2015).

The proceedings were recommended for publishing by the Scientific Council of Municipal Higher Educational Institution «Kherson Academy of Continuing Education» of Kherson Regional Council (protocol № 1 dated 21.01.2016).

EDITORIAL BOARD:

Ivan	BECH	doctor of psychological sciences, professor (Ukraine)
Yevdokiia	GOLOBOROD'KO	doctor of pedagogical sciences, professor (Ukraine)
Victor	OLIINYK	doctor of pedagogical sciences, professor (Ukraine)
Vasyl	KUZMENKO	doctor of pedagogical sciences, professor (Ukraine) doctor of pedagogical sciences, professor, head editor (Ukraine)
Mariia	PENTILUK	doctor of pedagogical sciences, professor (Ukraine)
Hryhorii	PUSTOVIT	doctor of pedagogical sciences, professor (Ukraine)
Halyna	SAGACH	doctor of pedagogical sciences, professor (Ukraine)
Nina	SLYUSARENKO	doctor of pedagogical sciences, professor, executive editor (Ukraine)
Nada	BABICH	doctor of pedagogical sciences, professor (Croatia)
Bazhena	MUKHATSKA	doctor of pedagogical sciences, professor (Poland)
Raiisa	SEREZHNIKOVA	doctor of pedagogical sciences, professor (Russia)
Oleksandr	TESLENKO	doctor of pedagogical sciences, doctor of sociological sciences, professor (Kazakhstan)
Anatolii	ZUBKO	candidate of pedagogical sciences, professor (Ukraine)
Iryna	ZHOROVA	candidate of pedagogical sciences, associate professor (Ukraine)
Yuliya	KUZMENKO	candidate of pedagogical sciences, associate professor (Ukraine)
Serhii	MOISEEV	candidate of pedagogical sciences, associate professor (Ukraine)
Nataliia	TERENTIEVA	candidate of pedagogical sciences, associate professor (Ukraine)
Halyna	YUZBASHEVA	candidate of pedagogical sciences, associate professor (Ukraine)
Elena	KOKHANOVSKAYA	candidate of pedagogical sciences (Ukraine)

REFEREES: Miroslav FREIMAN – doctor of pedagogical sciences, professor (Poland);
Tatiana ZAVGORODNIA – doctor of pedagogical sciences, professor (Ukraine)

Pedagogical almanac: Proceedings / editorial board V. V. Kuzmenko (head editor) and others. – Kherson : MHEI «Kherson Academy of Continuing Education», 2016. – Issue 29. – 323 p.

The proceedings include research works of famous scholars, secondary school teachers, vocational school teachers, higher educational institutions of I-II and III-IV accreditation levels lecturers. The articles clarify theoretical and applied aspects of modern education. Application of research works published in the proceedings will promote solutions of various modern secondary and vocational school problems.

The proceedings are recommended for scholars, researchers, secondary school teachers, vocational school teachers, higher educational institutions of I-II and III-IV accreditation levels lecturers, post-graduate educational institutions lecturers.

The authors hold responsibility for data authenticity, data, quotations and other information accuracy, infringement of copyright of legal person and individual, use of information not subject to free publishing. Reprint of materials is allowed by the editorial board written permission only. Reference to the proceedings is obligatory in case of use of materials published in «Pedagogical Almanac».

CONTENTS

UNIT 1. THEORY AND METHODICS OF ORGANISATION OF UPBRINGING PROCESS	9
<i>Kobernyk A. N.</i> Projecting as a theoretical and applied bases and innovative technology of educational process management in a school.....	10
<i>Morska L. I.</i> What should teachers develop in their students – competencies or intelligences?	16
<i>Rybalko L. M.</i> Formation of outlook of the younger generation as a global problem of modern times	21
<i>Boichenko M. A.</i> Development of leadership qualities of gifted students in the USA, Canada and Great Britain.....	28
<i>Mogilevskaya V. M.</i> Child-centered approach in out-of-school pedagogy as an important factor of strengthening the spiritual and moral values of the person	34
<i>Oraniuk B. Iu.</i> Pedagogical conditions of formation of student’s informational culture in network communication.....	40
<i>Fasolia O. I.</i> Creating effective teaching and learning environment for ecological education of senior pupils of rural profile school	46
UNIT 2. THEORY AND METHODICS OF ORGANISATION OF LEARNING PROCESS	53
<i>Venig N. M.</i> Interaction of speech and language competencies of basic school pupils (psycholinguistic aspect).....	54
<i>Kompanii E. V.</i> The formation of schoolchildren’s 2 and 3 classes narrative skills on the ukrainian lessons	58
UNIT 3. THEORY AND METHODICS OF ORGANISATION OF PROFESSIONAL STUDIES....	63
<i>Zhernoklieiev I. V.</i> The usage particularities of innovative foreign experience in professional-practical preparation of future technology teachers in Ukraine.....	64
<i>Zadorozhna I. P.</i> Developing language learning strategies and self-evaluation skills as key factors in promoting prospective fl teacher’s autonomy	69
<i>Zelenska O. P.</i> Work of future bachelors of legal speciality on professionally oriented foreign lexis for developing the skills of oral speech.....	75
<i>Meshko H. M.</i> The analysis of teaching profession choice motives in the context of future teachers’ preparation for preserving and strengthening of professional health	82
<i>Plakhotnik O. V., Slyusarenko N. V.</i> Improvement trends of professional training in higher school. 87	
<i>Baidiuk N. V.</i> The center of gender education as an important element of educational system of the university.....	96
<i>Vinnyk M. A.</i> Future it-specialists’ research competence	102
<i>Hupka-Makohin N. I.</i> Sub-system of excercises for teaching english professionally oriented listening skills of future international economics specialists.....	109
<i>Dolynskiy Ye. V.</i> The essence of professional and practical training of future translators in modern conditions of the higher education ukrainian law implementation.....	118
<i>Zhernovnykova O. A.</i> Methodological approaches as a base for future mathematics teachers’ didactic training to design learning activities of pupils.....	123
<i>Zagnybida R. P.</i> Extracurricular activities as integral part of professional training of service sector experts.....	129
<i>Kurinnaia A. F.</i> The preparation of language and literature teachers for the lingvo-synergistic activity in the system of postgraduate pedagogical education.....	136
<i>Lymarenko L. I.</i> Prospects of theatrically-pedagogical preparations of future teachers in system of professional education.....	143
<i>Moiseev S. O.</i> Structural and functional measurings of pedagogical skills of teacher of general educational school	148
<i>Navrotska M. M.</i> Analysis of contemporary state of development of professional image of pedagogue.....	153
<i>Pasynchuk K. M., Rotar V. B.</i> Acmetechnologies of quality improvement training of future civil protection specialists	158
<i>Pet’ko L. V.</i> Formation of professionally oriented foreign language teaching environment in terms of university by considering of students’ moral orienting points.....	164

<i>Sagan O. V.</i> Organization of design and technological activities of the teacher as means of the educational process humanization	172
<i>Samosudova-Grozova O. B.</i> Forming the research competence in the process of future economists' training	178
<i>Stetsenko N. N.</i> Communicative competence as a component of vocational training of the modern specialist	185
<i>Fedchenko Yu. A.</i> Features of formation of masters' pedagogical profile for preparedness professional self-development in higher education	191
<i>Khomiuk V. V.</i> Stages of forming mathematical competence of future engineers	198
<i>Tsybrovska Kh. I.</i> Content learning, aimed at development of epp competence in speaking of prospective pediatricians	203
<i>Shumskyi O. L.</i> Organization of students' self-study	208
<i>Yurchenko K. N., Yurchenko V. N., Stas S. V.</i> The elements of adaptive learning technologies and knowledge assessment of civil defense specialists	214
UNIT 4. THEORY OF CONTENT, ORGANISATION AND MANAGEMENT OF TEACHING AND UPBRINGING PROCESS.....	222
<i>Voronova S. V.</i> The preparedness for progression of head of comprehensive educational institution	223
<i>Fateeva E. M.</i> Learning process management in the center pre-university training as a didactic system	228
<i>Chernenko N. N.</i> Criteria-based assessment of preparedness of future educational managers for risk-management at educational institutions	235
UNIT 5. SOCIAL PEDAGOGY.....	241
<i>Korneshchuk V. V., Voloshenko M. A.</i> Preparation of the future social workers to working with teenagers-deviants	242
<i>Patik Y. V.</i> The results of pilot survey preparedness of social workers to work with disabled children	247
UNIT 6. HISTORY OF PEDAGOGY.....	252
<i>Kuzmenko V.V., Roshchin I. G.</i> Physical preparation high school students in conditions of ukrainian school reform (50 - 60 years of XX century)	253
<i>Slusarenko N. V., Kuzmenko U. V.</i> Periods of development of system of forming of educational component of specialists of manual work in Ukraine (the 50-th years of the XX-th century – the beginning of the XXI-st century).....	261
<i>Strazhnikova I. V.</i> Characteristics of operative and active component of the educational process in research of western region of Ukraine of the second half of XX – beginning of XXI century.....	268
<i>Shmaleye S. V., Scherbina T. I.</i> Value priorities of humanistic pedagogy	274
<i>Anosova Y. P.</i> Kherson region teachers' experience of using informatization in technical education of the Southern Ukraine (based on the experience of Kherson polytechnic college of the Odessa national polytechnic university)	278
<i>Binytska K. M.</i> Forming of the feeling of patriotism of children in pre-school educational establishments of the western Ukraine: historic-pedagogical context (1930-1980).....	283
<i>Kokhanovs'ka O. V.</i> Educational and methodical literature of the natural and mathematical disciplines (in the XIXth – early XXth century)	288
<i>Kudla M. V.</i> The research of the development of primary education of Ukraine in the second half of the XIX-th – the beginning of the XX-th century: historiographic and source aspects	293
<i>Rozlutska G. M.</i> Analysis of educational and methodical teachers' work in Transcarpathia (1919-1939 years)	300
<i>Sultanova N. V.</i> Development of social education ideas in boarding schools in native pedagogical theory and practice of the second part of the XX-th century	306
<i>Chyzyh T. G.</i> Philosophical and cultural origins of the problem of human development.....	313
INFORMATION ABOUT AUTHORS.....	321

час педагогічної практики. Також визначено концептуальні підходи до формування у майбутніх учителів технологій потреби у системному виявленні і творчому впровадженні інноваційного досвіду вітчизняної і зарубіжної вищих педагогічних шкіл. Обґрунтовано необхідність для вітчизняної вищої школи творче використання північноєвропейського досвіду для оновлення ролі учителя технологій, його професійно-практичної підготовки, що передбачає глибоке усвідомлення педагогом соціальної значущості і особистої відповідальності за результати професійної діяльності, постійну потребу у вдосконаленні через використання інноваційних освітніх технологій. Саме такий підхід повинен бути покладений в основу вітчизняної стратегії «європейського виміру» у розвитку технологічної освіти взагалі і підготовки майбутніх вчителів технологій зокрема.

Ключові слова: інновація, інноваційна діяльність, технологічна освіта, вчитель технологій, професійно-практична підготовка, професійна діяльність, система освіти, педагогічна технологія.

УДК 378.091:81'243

Zadorozhna I. P.

DEVELOPING LANGUAGE LEARNING STRATEGIES AND SELF-EVALUATION SKILLS AS KEY FACTORS IN PROMOTING PROSPECTIVE FL TEACHER'S AUTONOMY

Autonomy presupposes learner's desire and ability to take responsibility for their own language learning by defining objectives, using effective methods and techniques, evaluating the results. Autonomy can be developed by creating a classroom culture where autonomy is accepted and encouraged by delegating students more responsibilities in decision taking and self-evaluation. It has been grounded in the article that such development should be done gradually by implementing in a higher education institution conditions for partial autonomy, semi-autonomy, partially dependent autonomy; relatively full autonomy. Students should be taught not only to use different strategies, but also to select the most effective ones according to the aim and the individual learning style. Both classroom and home assignments should include tasks for forming strategic skills and developing self-evaluation abilities.

Keywords: future foreign language teacher, autonomy, language learning strategies, skill, ability.

Learner autonomy has become one of the central concerns of modern language teaching. The problem has been studied by a number of scientists (P. Benson, L. Dam, L. Dickinson, H. Holec, T. Lamb and H. Reinders, D. Little, W. Littlewood, D. Nunan, L. Murphy, R. Smith etc.). However, it needs further investigation as even future foreign language teachers demonstrate inability to take responsibility for their own language learning, define goals etc. and reach them without teachers management.

Autonomy is highly desirable as it can be regarded as vital for effective functioning in modern society which develops rapidly and maximises people's choices.

Autonomy is an ability to determine the objectives, define the contents and progressions, select methods and techniques to be used, monitor the procedures of acquisition and evaluate what has been acquired [11, p. 3].

In other words autonomous language learners can take responsibility for their own language learning as they are aware of the learning process, know their weaknesses and strengths, are able to define objectives, know effective methods and techniques, can evaluate the results and are well motivated to learn.

To promote learners' autonomy it is necessary to create a classroom culture where autonomy is accepted and encouraged by delegating students more responsibilities in decision taking and self-evaluation. Such development should be done gradually by implementing in a higher education institution conditions for:

- partial autonomy which is characterised by strict teacher's management (teacher sets objectives, contents, methods, techniques and aids used; controls students' work and evaluates the results);
- semi-autonomy with relatively strict teacher's management (students' define their learning objectives in collaboration with the teacher, select methods, techniques and aids to be used; teacher defines the contents and controls students work and evaluates the results);
- partially dependent autonomy with relatively flexible teacher's management (students define their learning objectives in collaboration with the teacher, select methods, techniques and aids to be used; teacher defines the contents; students are provided with opportunities to choose or select materials, evaluate the results; teacher evaluates the results);
- relatively full autonomy which presupposes defining individual learning objectives on the basis of the demands of the program and individual needs (students may consult teachers if necessary), ways to achieve them, self-control, self-evaluation, self-reflection [1, c. 368].

Language teachers play a crucial role in fostering learner autonomy. However, it is important for teachers to create an appropriate classroom culture for promoting learner autonomy if they themselves do not know what it is to be an autonomous learner.

So it is very important for an autonomous learner to be able to define individual learning objectives based on the reflective analysis of own achievements and demands of the program. With this aim it is useful to ask students to fill in self-assessment checklist (which is part of a project of Language portfolio for philologists collaborated by the author on the basis of modern documents [2; 14].

Here is a fragment of a self-assessment checklist [1, p. 570]. In column 1 students should indicate what they already can do (V – if they can do it in typical situations, VV – if they can do it easily). In column 2 students skills are assessed by the teacher (V – In his/her opinion, the student can do it in typical situations, VV – in his/her opinion, the student can do it easily). In column 3 students define what they cannot do yet, but what is important for them, in other words they set their goals (! – It's my goal).

C1 – Автономного користувача <i>Effective Operational Proficiency</i>	дата <i>date</i>			дата <i>date</i>			дата <i>date</i>		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Здатність розуміти тривале, нечітко структуроване, не достатньо повне мовлення. <i>Understand extended speech even when it is not clearly structured and complete. Relationships are only implied and not signalled explicitly.</i>									
Здатність зрозуміти тривале мовлення на складні абстрактні теми, які знаходяться у сфері моїх академічних та професійних інтересів, хоча можу відчувати потребу в додатковій інформації окремих деталей, особливо якщо мовець говорить із незнайомим акцентом. <i>Understand enough to follow extended speech on abstract and technical topics of academic or vocational relevance, though I may need to ask for occasional details, especially if the accent is unfamiliar.</i>									
Здатність повністю зрозуміти презентації, лекції, промови та звіти, які безпосередньо й опосередковано стосуються моїх академічних та професійних інтересів. <i>Understand presentations, lectures, talks and reports which directly and indirectly relate to my academic and vocational field without effort.</i>									
Здатність розпізнати значення багатьох ідіоматичних і розмовних виразів і розрізняти особливості різних реєстрів мовлення. <i>Recognize a wide range of idiomatic expressions and colloquialisms, and distinguish register shifts.</i>									

Рівень С1 – Автономного користувача C1 – <i>Effective Operational Proficiency</i>	дата date			дата date			дата date		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Я розумію потрібну мені інформацію з оголошень, навіть якщо вона супроводжується перешкодами і викривленнями (наприклад, на вокзалі, стадіоні тощо). <i>I can extract specific information even from poor quality, audibly distorted public announcements (e.g. in a station, stadium etc.).</i>									
Я розумію складну технічну інформацію, яка міститься в завданнях з експлуатації, специфікації, в рекламних оголошеннях. <i>I can understand complex technical information, such as operating instructions, specifications, advertisements.</i>									
Я вільно розумію зміст більшості фільмів, які містять значну кількість сленгу та ідіом, і телепрограм. <i>I have no difficulty in understanding most films, which contain a considerable degree of slang and idiomatic usage, and TV programmes.</i>									

Using self-assessment checklist encourages students to reflect on the results of their learning, set goals and track progress in achieving them. What is more important, students have an opportunity to compare the results of self evaluation with the way teacher assessed them which is also a ground for reflection.

Scientists [5–8] usually emphasise the role of self-assessment as it raises students' awareness and encourages them to think critically and reflect on their own competence which will make them more deeply engaged in their learning processes.

The level of autonomy depends greatly on learner strategies which may help students in selecting the content of their learning, methods and techniques and in self-evaluating the learning process [8; 16]. Thus, students need to get acquainted with different strategies and encouraged to use them appropriately.

There are a number of investigations [4; 6; 9; 10] which prove significant differences in strategy use between effective and less effective students (in terms of number and range of strategies, their appropriateness to the task and the way they were used).

Learning strategies are defined as:

- steps taken by students to enhance their learning [13, p. 7];
- conscious thoughts and actions that learners take in order to achieve a learning goal [5, p. 14].

Learning strategies are the thoughts and actions we engage in, consciously or not, to learn new information. The goal of teaching learning strategies is to help students to consciously control how they learn so that they can be efficient, motivated, and independent language learners [7].

R. Oxford supposes that language learning strategies contribute to forming communicative competence, allow learners to become more self-directed, are problem-oriented and flexible, are not always observable, can be taught [13, p. 9].

Though there are different classifications of learning strategies, the one suggested by R. Oxford is widely-accepted and well-grounded.

The scientist distinguishes direct and indirect strategies. Direct strategies include: memory strategies (creating mental linkages, applying images and sounds, reviewing well, employing action); cognitive strategies (practicing, receiving and sending messages, analysing and reasoning, creating structure for input and output); compensation strategies (guessing, overcoming limitations in speaking and writing).

Indirect strategies comprise: metacognitive strategies (centering learning, arranging and planning, evaluating results); affective strategies (lowering anxiety, encouraging yourself, taking emotional temperature); social strategies (asking questions, cooperating with others, empathising with others) [13, p. 18-19].

However, we accept the classification of Ukrainian scientists [3] based on the one suggested by R. Oxford. On the basis of modern scientific literature analysis [3; 13] we have specified the learning strategies.

Direct strategies comprise:

- strategies aimed at acquiring grammar, vocabulary and phonetics (vocabulary selection; previous repetition; experimenting with lexical units, grammar structures);
- strategies aimed at developing skills in reading and listening (activation of linguosociocultural and linguistic knowledge, anticipation of structure and contents, identification of the received linguistic and extralinguistic information, searching for keys, hypothesizing upon communicative intention), speaking and writing (activation of resources with possible preliminary preparation, style selection according to audience peculiarities, paraphrasing, using cliches, experimenting with language units, monitoring the success of communication, activation of linguosociocultural and linguistic knowledge, asking for help);
- memory and cognitive strategies (*listening and reading* – analysis, summarising, visualising, defining key words, previous knowledge analysis, using speech patterns, using knowledge of mother tongue and another foreign language, translation, defining difficulties, focusing on main aspects, asking questions, looking for answers, analysis of the author's approach, text interpretation, contents anticipation, defining major information, selective reading, comparing gained knowledge with previous, using speech patterns; *speaking and writing* – analysis, argumentation, translation, activation of speech patterns; *vocabulary acquisition* – correlation of the new rule and meaning with the ones learnt before, lexical units memorising (imitation, making sentences, rhyming, music, grouping, associating, using context, placing new words in context, using imagery, semantic mapping, using keywords, presenting in memory, structured reviewing, using physical response, mechanical techniques); *grammar acquisition* – correlation of the new rule with the ones learnt before, association with mother tongue phenomena, association with FL phenomena, asking questions, semantic mapping, formulating rules on the basis of examples, giving own examples, memorising (using tables, schemes, semantic maps; learning rules; using imagery; using keywords; reviewing; creating mental linkages – grouping, associating, using context); *phonetics* – association with mother tongue phenomena, association with FL phenomena, asking questions, semantic mapping, giving own examples, formulating rules on the basis of examples, transcribing words, word combinations, sentences and texts, intoning texts and their fragments).

Indirect strategies include:

- social and affective strategies (rewarding oneself for positive results, asking for help or explanation, discussing information with others, self motivation, selecting materials according to own interests, peer teaching and peer learning, selecting strategies according to own learning style, using music, communication with proficient language users and native speakers, lowering anxiety, encouraging yourself, taking emotional temperature, cooperating with others, empathising with others);
- metacognitive strategies (centering learning, arranging and planning, taking notes, self-control, self-evaluation, preliminary listening or reading with the aim of getting information, slow reading, fast reading, reading aloud, systematization of knowledge by using tables, schemes, semantic maps, articulation gymnastics).

There is one more group of strategies which is often regarded as belonging to communicative strategies, but is closely connected with learning ones [3] – compensation strategies (*listening and reading* – guessing using different clues (context, paralinguistic means), ignoring unknown words, parts; multiple reading/listening, *speaking and writing* – switching to the mother tongue in oral production, using mime and gesture overcoming limitations in speaking and writing, paraphrasing; *vocabulary* – defining the meaning of a lexical unit by morphological analysis, context; *grammar* – using context, paraphrasing).

The above mentioned strategies are necessary for effective language learning and

gaining advanced and proficiency levels.

Students should be taught not only to use different strategies, but also to select the most effective ones according to the aim and the individual learning style. Both classroom and home assignments should include tasks for forming strategic skills and self-evaluation abilities.

Here are some example of exercises aimed at forming the above-mentioned skills and abilities, and as a result developing students' autonomy.

Example 1.

Objectives: to develop compensation strategies (defining the meaning of a lexical unit by morphological analysis, context).

Task 1: A. Make the following adjectives negative by adding the prefixes *un-*, *in-*, *dis-*, *im-*, *il-*, *ir-*, *a-*:

ambitious, conscious, accurate, literate, mortal, replaceable, relevant, similar, satisfied, symmetrical, political.

Task 2: Complete the following sentences using the negative form of one of the above adjectives.

1. A lot of what has been written about him is ... .
2. She was found alive, but ... .
3. Some students do not want to study art as they find it ... to the modern world.
4. The two students' background was not ... as they both came from working-class families.

Task 3: Use your knowledge of prefixes to work out the meanings of the words in italic in sentences 1-5.

1. Conscience is one of the most frequently *misspelt* words in English.
2. Our healthcare system has always been *underfunded*.
3. Nowadays environmentalists are concerned about the negative effects of *overfishing* in seas and oceans.
4. Undergraduates who fail the exam will have a chance to **resit** it only the following year.
5. The latest surveys show that usually wives *outlive* their husbands.

Keys:

1. Unambitious, unconscious, inaccurate, illiterate, immortal, irreplaceable, irrelevant, dissimilar, dissatisfied, asymmetrical, apolitical
2. 1 inaccurate, 2 unconscious, 3 irrelevant, 4 dissimilar
3. 1. spelt wrongly, 2. not funded enough, 3. fishing too much, 4. sit the exam again, 5. live longer than.

Example 2.

Objectives: to develop strategic skills, speaking skills on the basis of a picture, self-evaluation skills.

Task 1: Read the following information about speaking strategies. Answer the questions:

- Which tense form should usually be used while describing photos?
- What should be mentioned while describing a picture?

Speaking strategies

- If you are looking at photos / pictures, think of as many differences as you can, to give you ideas about what to say. Remember that you should usually use the Present Simple and Present Continuous tenses when describing photos. Make sure you practice using them correctly. You may also want to imagine the past or future in relation to the photos. What happened before the photo was taken? What is going to happen later? Try to use your imagination. Guess where the people are, why they are there etc.

- If you do not know the exact word for something in English, try to use words that you do know to explain what you mean. Giving examples may also help to illustrate what you want to say [12; 15].

Task 2: Look at the two photographs of people of different ages. Compare the two photographs saying how you think each person is feeling. What advantages each of them? Record your answer.

Task 3: Listen to your answer and evaluate it according to the criteria discussed with the teacher.

Task 4: Listen to a student doing the task above and compare your answer with the answer on the tape.

All in all, autonomy presupposes learners' desire and ability to take responsibility for their own language learning by defining objectives, using effective methods and techniques, evaluating the results which can be developed by creating a classroom culture where autonomy is accepted and encouraged by delegating students more responsibilities in decision taking and self-evaluation. Such development should be done gradually by implementing in a higher education institution conditions for partial autonomy, semi-autonomy, partially dependent autonomy, relatively full autonomy. Students should be taught not only to use different strategies, but also to select the most effective ones according to the aim and the individual learning style. Both classroom and home assignments should include tasks for forming strategic skills and self-evaluation abilities.

References:

1. Задорожна І. П. Теоретико-методичні засади організації самостійної роботи майбутніх учителів з оволодіння англomовною комунікативною компетенцією : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02 / Задорожна Ірина Павлівна. – К., 2012. – 770 с.
2. Европейский языковой портфель для филологов (преподавателей языка, письменных и устных переводчиков) : [сост. К. М. Ирисханова]. – М. : МГЛУ, 2003. – 73 с.
3. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / [О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, Г. Е. Борецька та ін.]; за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2013. – 590 с.
4. Bruen J. Strategies for success: Profiling the effective learner / Bruen J. // Foreign language annals. – 2001. – № 34(3). – P. 216-225.
5. Chamot A. U. Issues in Language Learning Strategy Research and Teaching / Chamot A. U. // Electronic Journal of Foreign Language Teaching. – 2004. – Vol. 1. – № 1. – P. 14-26.
6. Chamot A. U. Student responses to learning strategy instruction in the foreign language classroom // Foreign language annals. – 1993. – № 26(3). – P. 308-321.
7. Chamot A. U. The learning strategies handbook / Chamot A.U., Barnhardt S., El-Dinary P.B., Robbins J. – White Plains, NY: Addison Wesley Longman, 1999. – 249 p.
8. Cohen A. D. Strategies in learning and using a second language. – NY: Addison Wesley Longman Limited. – 1998. – 440 p.
9. Fan M. Frequency of use, perceived usefulness, and actual usefulness of second language vocabulary strategies: A study of Hong Kong learners / Fan M. // Modern Language Journal. – 2003. – № 87(2). – P. 222-237.
10. Halbach A. Finding out about students' learning strategies by looking at their diaries: A case study / Halbach A. // System. – 2000. – № 28. – P. 85-96.
11. Holec H. Autonomy and Foreign Language Learning / Holec H. – Oxford: Pergamon. – 1981. – 178 p.
12. Malcolm M. Listening and Speaking Skills / Mann Malcolm, Steve Taylore-Knowles. – Oxford : Macmillan Publishers Limited, 2003. – 110 p.
13. Schneider G. European Language Portfolio: Guide for Developers [Електронний ресурс] / G. Schneider, P. Lenz. – 106 p. – Режим доступу : http://www.coe.int/T/DG4/Portfolio/documents_intro/Eguide.pdf.
14. Stirling B. Speaking and Writing Strategies for the TOEFL iBT / Stirling B. – Nova Press, 2009. – 382 p.
15. Wenden A. Incorporating learner training in the classroom // Learner strategies in language learning; ed. by A. Wenden and J. Rubin. – NJ: Prentice Hall. – Pp. 159-68.

Задорожная И. П.

**РАЗВИТИЕ АВТОНОМИИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ
И ФОРМИРОВАНИЕ УЧЕБНЫХ СТРАТЕГИЙ**

Автономия предполагает способность и готовность брать ответственность за результаты изучения иностранного языка путем определения целей, использования эффективных методов и приемов, оценки результатов собственной деятельности. Развитие автономии возможно при условии предоставления студентам большей ответственности в принятии решений относительно собственного обучения и оценки его результатов. В статье обоснована необходимость постепенного развития автономии с помощью внедрения условий для развития частичной автономии, полуавтономии, частично зависимой автономии, условно полной автономии. Указанные условия предполагают овладение студентами учебными стратегиями, умениями отбирать наиболее эффективные в соответствии с заданием, коммуникативной целью и собственным учебным стилем, а также развитие умений самооценки.

Ключевые слова: будущие учителя иностранного языка, автономия, стратегии изучения иностранного языка, умение, способность.

Задорожна І. П.

**ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ТА ВМІНЬ САМООЦІНКИ ЯК КЛЮЧОВИХ
ФАКТОРІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ АВТОНОМІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ**

Автономія передбачає здатність і готовність брати відповідальність за результати власного вивчення мови шляхом визначення цілей, використання ефективних методів і прийомів, оцінки результатів власної діяльності. Розвиток автономії можливий за умови надання студентам більшої відповідальності у прийнятті рішень щодо власного навчання та оцінці його результатів. У статті обґрунтована необхідність поступового розвитку автономії майбутніх учителів іноземних мов шляхом запровадження умов для розвитку часткової автономії, напівавтономії, частково-залежної автономії та умовно повної автономії. Зазначені умови передбачають оволодіння студентами навчальними стратегіями, вміннями відбирати найбільш ефективні відповідно до завдання, комунікативної мети та власного навчального стилю; а також розвиток умінь самооцінки. На основі аналізу сучасної вітчизняної та зарубіжної літератури у статті уточнено навчальні стратегії, якими повинні оволодіти майбутні вчителі іноземних мов при вивченні фахових дисциплін (прямі та непрямі), а також доведено доцільність використання листів для самооцінки як компоненту розробленого автором проекту Мовного портфеля для філологів для визначення рівня володіння іноземною мовою та постановки відповідних цілей. Наведені приклади вправ демонструють шляхи формування в студентів навчальних стратегій та вмінь самооцінки результатів діяльності, а відтак і розвитку автономії студентів.

Ключові слова: майбутні вчителі іноземних мов, автономія, стратегії вивчення іноземної мови, вміння, здатність.

УДК 130.2+811.111

Зеленська О. П.

**РОБОТА МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ЮРИДИЧНОГО ФАХУ
НАД ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНОЮ ІНОШОМОВНОЮ ЛЕКСИКОЮ
ДЛЯ РОЗВИТКУ НАВИЧОК УСНОГО МОВЛЕННЯ**

Застосування ситуативних вправ для навчання іношомовної професійно спрямованої лексики, що використовується в усному мовленні, сприяє оптимізації цього процесу. Важливо, щоб лексичні вправи були побудовані за тематичним, ситуативним принципом, а отже були націлені на мовленнєві вправи за певною темою відповідної ситуації. Ця ситуація пов'язана з навколишнім середовищем, у якому знаходяться студенти чи курсанти, з їх майбутньою